

Pædagogisk læreplan 2018 skabelon

Dagtilbud: Åbyhøj Dagtilbud

Dato: 31. maj 2021

Den styrkede pædagogiske læreplan

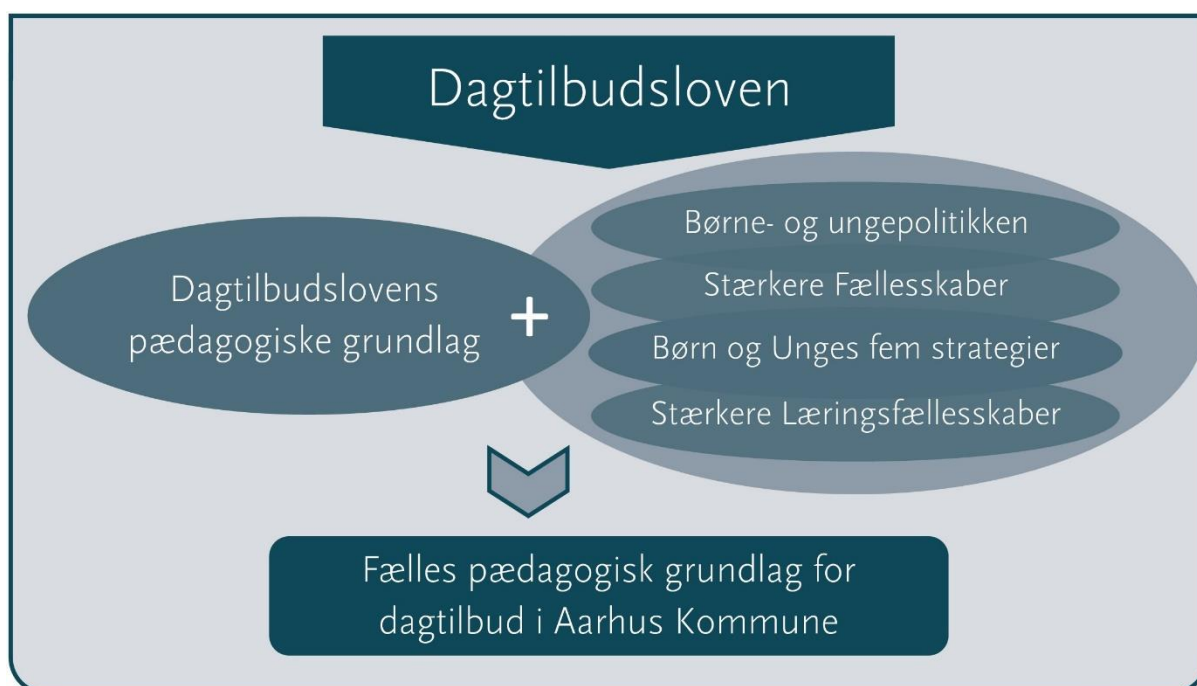
Indledning

Alle dagtilbud i Danmark skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan med afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Denne skabelon til den styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af dagtilbudsledere, BUPL, FOA, De selvejende dagtilbud, områdechefer og forvaltningen.

Skabelonen er en hjælp til at indfri de krav, der i lovgivningen stilles til den skriftlige pædagogiske læreplan, og er det redskab, som dagtilbuddene i Aarhus Kommune skal bruge til at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Det er afgørende, at den styrkede pædagogiske læreplan udarbejdes i og tilpasses en lokal kontekst, så den bliver rammen for al pædagogisk arbejde i dagtilbuddet og et pædagogisk redskab, der understøtter det pædagogiske personales og ledelsens arbejde med at skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Læreplanen skal samtidig være med til at understøtte sammenhængen i tilbuddene til børnene, de unge og deres familier i lokaldistrikterne.

Temaerne i skabelonen er beskrevet ud fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Det pædagogiske grundlag tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik, 0-18-årsperspektivet, strategier mv. og kan findes her: [\[link indsættes\]](#)

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

"... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser

af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intentionerede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v.”.

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: **”Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold”**, der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud under overskriften ”Den styrkede pædagogiske læreplan”.

Udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Inden den pædagogiske læreplan udarbejdes, skal der lokalt i dagtilbuddet tilrettelægges en proces for, hvordan den udarbejdes, hvem der inddrages hvornår, hvordan der arbejdes med den og overvejelser om, hvordan arbejdet med den evalueres. Til at understøtte den proces har Børn og Unge udarbejdet en procesvejledning, der kan bruges som ramme for arbejdet. Procesvejledningen findes her: **[Link indsættes]**

Selve skabelonen til udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan er bygget op, så der for hvert tema er en rammesættende tekst fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Herefter følger et skrivefelt med en vejledning til, hvad der skal være fokus på og forslag til tre refleksionsspørgsmål, der kan bruges som afsæt for drøftelser, dagtilbuddets beskrivelse af temaet og systematisk refleksion og evaluering.

Indholdet er:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Beskrivelse af, hvordan det grundlæggende børnesyn kommer til udtryk hos os.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan understøtter vi organisatorisk, at børnene i vores dagtilbud oplever nærhed, omsorg og anerkendende relationer?
- Hvordan understøtter vi, at alle børn oplever social samhørighed?
- Hvordan arbejder vi for, at vores børnesyn altid er afsæt for vores praksis?
- ...

Skriv her... **Sådan kommer det grundlæggende børnesyn til udtryk i Åbyhøj Dagtilbud**

Vores fælles børnesyn i Åbyhøj Dagtilbud tager udgangspunkt i, at barnets udviklingsmuligheder skabes i et samspil mellem barnets genetiske præferencer og miljøets kapacitet til at møde barnet i nærmeste udviklingszone med en god balance mellem omsorg og udfordring. Den vigtigste, er den indlevelse, empati og det samspil, der opstår i kontakten mellem barnet og den voksne. Her skabes fundamentet for, at barnet oplever sig værdifuld, og at barndommen har værdi i sig selv. Barnet har brug for både at blive mødt og taget alvorligt, hvor det er, for at kunne deltage ud fra egne præmisser og opleve at kunne bidrage til fællesskabet. Derfor arbejder vi gennemgående med fokus på at møde det enkelte barn, hvor det er. Vi viser respekt for de præmisser, barnet har for deltagelse og søger at afstemme barnets tilhørsforhold og oplevelse af at være betydningsfuld. Dette sker gennem bekræftende og anerkendende interaktioner, hvor barnet bekræftes i at være betydningsfuld, som den det er.

Barnet er i trivsel, når barnet får mulighed for trygt at udvikle sig i nærmeste udviklingszone. Det er her barnet får mulighed for at lære nyt og kunne mestre det næste. Her har barnet brug for gode rollemodeller og for tilpasse forstyrrelser i løbet af dagen, hvor barnets motiveres til at afprøve nye handlinger og gøremål i fællesskabet. Det at være og det at lære, ser vi som hinandens forudsætninger, for den man er, danner fundament for det, man kan, og det man kan, danner fundament for den, man er. Derfor er der i Åbyhøj dagtilbud et gennemgående fokus på at etablere stimulerende læringsmiljøer, hvor der skabes en god balance mellem at kunne være og kunne lære dagen igennem med afsæt i det enkelte barns præmisser for deltagelse.

Det fælles børnesyn afspejles i et fælles overordnet mål om, **at alle børn oplever barndommen som tryk, glædesfyldt og værdifuld, og at barnet oplever at have en værdi i sig selv.**

Medarbejdere i Åbyhøj Dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **har positive forventninger til, at alle børn, gør det bedste, de kan, og respekt for det, der skaber mening for det enkelte barn i den konkrete situation**

Dette understøttes ved en anerkendende, bekræftende og ikke dømmende tilgang til barnet, hvor dets adfærd, følelser og bidrag til fællesskabet tages alvorligt og tillægges en betydning.

- **ser, at alle børn har et stort udviklingspotentiale, der indfries gennem intervention i nærmeste udviklingszone**

Dette understøttes gennem fokus på det enkelte barns ressourcer og initiativer med afsæt i, at børn i gruppen kan have forskellige livsvilkår og betingelser for udvikling.

- **Understøtter etablering af en tryk base med fokus på balance mellem at kunne være og kunne lære**

Dette understøttes gennem systematisk fokus på relationsarbejde og etablering af kontakt, hvor den professionelle afstemmer og justerer sig i forhold til barnets behov og initiativer.

- **tager ansvar for, at barnet lykkes og tager ansvar for de fejl, der kan opstå**

Dette understøttes af en høj faglig og personlig bevidsthed omkring egen fagpersonlig resonans, hvor der fokus på at være en tryk voksen, der møder det enkelte barn og børnegruppen med omsorg og kontakt.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Beskrivelse af, hvordan vi sikrer børnenes ret til medbestemmelse og understøtter deres tiltagende mestring af eget liv.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvad forstår vi ved børnenes eget perspektiv og deres ret til medbestemmelse?
- Hvordan arbejder vi konkret med at få børnenes stemme frem?
- Hvordan får vi konkret anvendt børnenes perspektiver i vores pædagogiske læringsmiljøer?
- ...

Skriv her...

Dannelse og børneperspektiv

I Åbyhøj dagtilbud tager vi udgangspunkt i barnets forudsætning for at kunne udvikle en demokratisk forståelse, når vi arbejder med dannelse og børneperspektiver i den daglige praksis.

I Åbyhøj Dagtilbud anskuer vi dannelse som det aftryk, der sættes i barnets krop og bevidsthed, mens det indgår i relationer, hverdagens rutiner, aktiviteter og gøremål i dagtilbuddet. Det er her grundstenene i barnets personlighed, livsglæde og livsmod lægges. Dette sker ikke gennem dét, barnet skal lære, men gennem *måden* barnet får mulighed for at lære det på. Og disse aftryk understøttes gennem den professionelle tilgang til barnet.

Med afsæt i vores fælles børnesyn arbejder vi i Åbyhøj dagtilbud ud fra det grundlæggende udgangspunkt, at alle børn har ret til selvbestemmelse, og at selvbestemmelse er en del af den grundlæggende dannelse. Børn har ret til at bestemme over deres eget liv, ret til at udvikle deres egen autonomi, definere deres grænser og behov, deres ønsker og drømme. Et af de grundlæggende formål med den pædagogiske praksis er at understøtte dette på bedste vis, og vi bestræber os på, at barnet oplever med- og selvbestemmelse i de fællesskaber, det indgår i.

Det er ligeledes en del af dannelsen, at barnet gennem barndommen udvikler en selvbestemmelse, der også er kvalificeret i forhold til de fællesskaber, barnet indgår i. Altså at de handlinger og beslutninger, barnet tager gennem livet, skaber værdi, både for barnets selv og samtidig for de relationer og sammenhænge barnet indgår i. Derfor er det ligeledes et grundlæggende formål med den pædagogiske praksis, at barnet får mulighed for at kvalificere sin selvbestemmelse gennem de fællesskaber, barnet indgår i.

For at understøtte at dannelsesprocessen gennem hverdagens læreprocesser, er udviklende for barnet, arbejder vi gennemgående med fokus på barnets perspektiv. Barnets perspektiver kan være mangeartede. Med afsæt i vores barnesyn arbejder vi grundlæggende med to dimensioner; *sagsforholdet og eksistensforholdet*. I sagsforholdet holder vi fokus på den konkrete situation set fra barnets perspektiv. Mon kravet er for højt for barnet, hvem havde scooteren først, hvilken ide havde barnet med legen, før det gik galt? Eksistensforholdet beskriver barnets tilhørsforhold til den professionelle i den givne situation. Giver medarbejderens måde at håndtere situationen på, barnet en oplevelse af at blive set, hørt og forstået, oplever barnet at kunne deltage ud fra egne præmisser, og oplever barnet at have betydning og kunne bidrage?

Gennem arbejdet med at understøtte både sags- og eksistensforholdet balancerer vi i Åbyhøj Dagtilbud mellem at intervenere i sagsforholdet og samtidig understøtte eksistensforholdet, således at barnets selv- og tilværelsesforståelse udvikles på en måde, der understøtter barnets dannelse og kvalificerede selvbestemmelse, hvor barnets perspektiver inddrages i processen.

*Det fælles syn på dannelse og børneperspektiver afspejles i et fælles overordnet mål om, **at alle børn oplever at blive set, hørt og forstået og oplever mulighed for med- og selvbestemmelse i børnefællesskabet, hvor deres perspektiver inddrages i de pædagogiske, interventioner og beslutninger.***

Medarbejdere i Åbyhøj Dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- understøtter barnets selvkontakt, selvregulering og selvudtryk og understøtter barnets tilknytning til den professionelle og børnefællesskabet

Jonas har lært at vente efter tur

Men hvad lærte Jonas omkring sig selv, mens han bøvlede med at lære at vente efter tur?

Dette sker gennem en bekræftende tilgang til barnet, hvor barnets følelser og oplevelser anerkendes, reguleres og italesættes, hvor barnets perspektiv tillægges værdi, og barnet oplever medarbejderne som en tryk base.

- **giver barnet mulighed for med- og selvbestemmelse i børnefællesskabet**

Dette understøttes gennem inddragelse af barnets perspektiver, nysgerrighed på barnets initiativer og gennem respekt for barnets grænser, ønsker og behov.

- **sikrer, at barnets omtanke, selvvurdering og perspektivtagning understøttes som en del af dannelsesprocessen indenfor barnets nærmeste udviklingszone**

Dette understøttes gennem nysgerrighed på og anerkendelse af de perspektiver, der udspiller sig mellem børnene, hvor medarbejderne gennem en ikke dømmende tilgang sætter fokus på de intentioner, der ligger bag de handlinger, der udspiller sig og guider børnene til nye handle-mønstre i fællesskabet.

- **fokuserer på, at barnets sprog, motorik og kognitive forståelse af omverden udvikles på en måde, som skaber sammenhæng til barnets sansemæssige og følelsesmæssige udvikling**

Dette understøttes gennem en oplevelsesorienteret tilgang til praksis, hvor der skabes sammenhæng mellem sprog, krop og følelser.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbudets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Børnefællesskaber med legen som omdrejningspunkt

Et fællesskab er ikke givet, fordi man er en del af en gruppe. Et fællesskab opstår i gruppen gennem interaktioner, fælles lege og aktiviteter, der over tid giver barnet en oplevelse af samhørighed, at barnet oplever at kunne deltage ud fra egne præmisser og oplever at kunne bidrage til gruppen. I et fællesskab oplever man at være sammen med ligesindede, selvom de, der hører til fællesskabet, sagtens kan være forskellige. Det er gennem vores handlinger, vi tillægger andres initiativer og perspektiver betydning, og et fællesskab kræver, at alle deltagere bliver positioneret som betydningsfulde og med mulighed for at bidrage. Derfor har vi i Åbyhøj dagtilbud fokus på at sikre, at alle børn inddrages og høres uanset alder, køn og kultur og vi bestræber, at alle børn oplever at kunne deltage ud fra egne præmisser i løbet af dagen. Et fællesskab kræver, at de, der er en del af fællesskabet, forpligter sig på at værne om fællesskabet og bidrager til at opretholde fællesskabet. I Åbyhøj dagtilbud prioriterer vi derfor, at børnene får mulighed for at relatere sig socialt og følelsesmæssigt både til hinanden og til medarbejdere og her igennem etablere forpligtende relationer og motivation til at bidrage til fællesskabet. I denne proces spiller legen en afgørende rolle.

I Åbyhøj Dagtilbud anskuer vi derfor legen som et afgørende element i barnets dannelse og udvikling. Det er gennem legen, barnet har mulighed for at afprøve og udvikle alsidige kundskaber og færdigheder, og i legen kan barnet i fantasien gøre det, som endnu ikke er muligt i virkeligheden. For at kunne lykkes i legen sammen med andre børn eller i samspil med voksne, kræver det alderssvarende lege- og samspilsfærdigheder, og i Åbyhøj dagtilbud arbejder vi ud fra, at disse færdigheder udvikles naturligt i en tilknytningsrelation. Det betyder, at medarbejderne ofte er aktive medspillere i børnenes leg, hvor de justerer deres deltagelse ved at gå foran, ved siden af og bagved i et afstemt forhold til barnets eller børnegruppens nærmeste udviklingszone.

I alle afdelinger arbejder vi med et gennemgående fokus på børnenes legeudvikling. I arbejdet med børn fra 0-2 år er vores opgave at understøtte, at alle børn udvikler alderssvarende lege- og samspilsfærdigheder, og at alle børn går fra at lege ved siden af og til at begynde at lege sammen med andre børn. Dette sker gennem daglige pædagogiske legetilbud til de 0-2årige børn, hvor det enkelte barn får mulighed for at afprøve og udvikle kompetencer indenfor forskellige legekategorier og udvikle kendskab til de forskellige legetøjsfunktioner i samspil med andre børn. Samtidig er der i arbejdet med de 0-2årige børn særligt fokus på, at alle børn udvikler nysgerrighed og motivation til at indgå i kontakt og leg med andre børn og herigennem opleve samhørighed og udvikle venskaber børnene imellem. Her understøtter vi samspilsfærdigheder som at vente på tur, give og tage og justere sig til den andens indspil i legen og justere løbende de pædagogiske tilbud, så alle får en plads i fællesskabet.

I overgangen fra vuggestue til børnehaven har vi særligt fokus på, at børnene får en tryk tilknytning til de nye voksne, da en tryk tilknytning giver en tryk base og understøtter en oplevelse af samhørighed i børnefællesskabet. I arbejdet med børnene fra 3-6 år har legen samme vigtige rolle som i arbejdet med de 0-2årige, og medarbejderne spiller samme vigtige rolle i legen. I børnehaven udvikler venskaberne sig gennem legefællesskaberne. Derfor arbejder vi i Åbyhøj dagtilbud med differentierede legetilbud, hvor der både er fokus på de planlagte lege og aktiviteter, de spontane lege og børnenes fordybelse i leg, uden en voksen deltager. Samtidig understøtter vi, at alle børn videreudvikler deres lege- og samspilsfærdigheder, så de får mulighed for både at kunne gå foran i en leg, give følgeskab til andres ideer og samarbejde om, at legen lykkes. Vi har i arbejdet både med de 0-2årige børn og de 3-6årige børn ligeledes stort fokus på rollelegen og fantasilegens betydning for barnets personlige og sociale udvikling. Dette understøttes gennem alsidige legetilbud, hvor barnet får afprøve forskellige roller, stemninger og følelser i legen, ligesom der i takt med at barnet bliver større er fokus på at gå ind og ud af fantasien og forskellige roller i leg med andre børn.

I arbejdet med børnefællesskaber og leg har vi i alle afdelinger gennemgående fokus på, at fællesskaber opstår i en vekselvirkning mellem fokus på det enkelte barn og fokus på fællesskabet. Vi understøtter, at barnet viser nysgerrighed for fællesskabets perspektiver og fællesskabet viser nysgerrighed for barnets perspektiver, og det er os som professionelle, der har ansvaret for, at alle børn lykkes.

Det fælles syn på børnefællesskaber og leg afspejles i det fælles overordnede mål om, **at alle børn oplever børnegruppen som et fællesskab, hvor de har samhørighedsskabende oplevelser og knytter venskaber, og at alle børn udvikler alderssvarende lege- og samspilsfærdigheder, hvor legen er omdrejningspunkt for barnets personlige, sociale og kognitive udvikling.**

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **viser alle børn, at de er betydningsfulde, understøtter relationerne børnene i mellem og sikrer, at alle børn indgår i relationer til andre børn, hvor de deler samhørighedsskabende oplevelser**

Dette sker gennem anerkendelse af børnenes initiativer og bidrag samt en understøttelse af, at børnene gensidigt får øje på hinandens bidrag til fællesskabet og respekterer hinandens grænser og behov.

- **sikrer, at børnegruppens mangfoldighed rummes i fællesskabet, og at alle børn, uanset deltagelsesforudsætninger og kultur, oplever at høre til**

Dette sker gennem nysgerrighed på alle børns perspektiver og initiativer, hvor ingen favoriseres eller stigmatiseres, og hvor alle børns bidrag inddrages i de pædagogiske processer og tiltag.

- **deltager løbende i børns leg og tager ansvar for at barnet tilbydes et alsidigt legemiljø, hvor barnet inviteres til at afprøve og gøre sig erfaringer med forskellige legekategorier**

Dette understøttes gennem etablering af differentierede legetilbud, hvor medarbejderen faciliterer muligheden for at børnene kan afprøve og indgå i forskellige typer lege og aktiviteter dagen igennem. Når medarbejderen deltager i legen sker det gennem en vekselvirkning mellem, at medarbejderen går foran og viser børnene nye legemuligheder, går ved siden af og samskaber legen med børnene, og går bagved og følger barnets initiativer og ideer i legen.

- **respekterer børnenes spontane og selvorganiserede leg og sikrer, at alle børn får mulighed for gøre sig erfaringer med at indgå i leg med andre børn over tid**

Dette sker gennem prioritering og organisering af tid for dybelse i leg, hvor børnenes initiativer til kontakt, interaktion og leg med andre børn understøttes, og børnenes støttes til at få øje på hinandens ideer og ressourcer i samspillet.

-

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i skabelonen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Beskrivelse af det pædagogiske læringsmiljø og den intenderede pædagogik, som skal være til stede hele dagen og i alle rutiner og aktiviteter, både de planlagte vokseninitierede aktiviteter og børnenes spontane leg og aktiviteter. Beskrivelsen skal både rumme miljøet i børnegruppen på dagtilbudsniveau og de forskelle, der kan være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvad kendetegner et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er fokus på udvikling af børnenes kompetencer gennem hele dagen?
- Hvordan udvikler vi de daglige rutiner, så de bliver en del af det samlede pædagogiske læringsmiljø og understøtter læreplanstemaerne?
- Hvordan tager vi skridtet videre fra intenderet pædagogik til konkret udførelse i praksis?
- ...

Skriv her...

Udviklende læringsmiljøer for alle børn

I Åbyhøj dagtilbud definerer vi læringsmiljøet som værende hele dagen, men kvaliteten af læringsmiljøet kan være forskellig alt efter, hvor vi er i dagens rytme, hvilke situationer og relationer, vi er i, og hvordan børnene responderer på de pædagogiske tilbud og tiltag, vi igangsætter. I arbejdet med det pædagogiske læringsmiljø tager vi i Åbyhøj dagtilbud altid udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe for at sikre så høj kvalitet som muligt. Det er med afsæt i børnegruppens præmisser for deltagelse og deres interesser, at vi får mulighed for at tilpasse vores pædagogiske rutiner og aktiviteter og sætte relevante og aktuelle mål indenfor gruppens nærmeste udviklingszone. Vi har i alle afdelinger opmærksomhed på, at *måden* vi er sammen med børnene og hinanden på påvirker den læring og dannelse, der finder sted i de læreprocesser, der opstår i det, vi er sammen om. Så selvom at indretning, struktur og organisering, valg af aktiviteter og lege er forskellige i de enkelte afdelinger, er det et fast udgangspunkt for alle afdelinger, at alle medarbejdere arbejder med et gennemgående fokus på relationens betydning for barnets udviklingsmuligheder i fællesskabet. Her er der en skærpet opmærksomhed på medarbejderens evne til at kunne regulere sig og etablere sig som en tryk base for barnet.

I Åbyhøj dagtilbud definerer vi det pædagogiske læringsmiljø, som bestående af to grundlæggende elementer:

Strukturelle elementer dækker over, hvordan den grundlæggende struktur og organisering er i løbet af dagen, hvor mange og hvilke børn, der er i grupperne hvornår, hvilke aktiviteter, lege og gøremål, og hvilke krav der er til børnenes deltagelse.

Relationelle elementer beskriver den relationelle del af læringsmiljøet, hvor kvaliteten af relationerne, medarbejdernes evne til at lede børnegruppen og de mikroprocesser, der udspiller sig i kontakten mellem barnet og medarbejderne og børn og børn imellem er i fokus.

Vi har gennemgående fokus på, at de strukturelle elementer skal understøtte de relationelle elementer for herigennem at sikre en høj relations-kvalitet gennem hele dagen. Både mellem medarbejdere og børn, børn og børn imellem og mellem forældre, medarbejdere og børn i afleverings- og afhentningssituationerne. Samtidig ser vi medarbejderen som en del af læringsmiljøet, hvor den enkeltes kapacitet til at etablere kontakt, regulere, motivere, skabe overblik og vise engagement spiller en afgørende rolle for, hvordan læringsmiljøet samlet set understøtter børnegruppens udvikling.

Alle afdelinger i Åbyhøj dagtilbud bygger det samlede læringsmiljø op omkring en fast struktur, hvor rytme og gentagelse er fælles nøgleord, og hvor hverdagens rutiner skaber et solidt stillads for børnegruppen. Gentagelse skaber forudsigelighed og tryghed, og rytmen i hverdagens rutiner og i det sociale samspil understøtter barnets læring og dannelse og understøtter samtidig, at alle børn uanset deltagelsesforudsætninger får de bedste deltagelsesmuligheder i børnefællesskabet.

I arbejdet med de 0-2-årige er der i læringsmiljøet et grundlæggende fokus på at etablere en tryk base, som danner afsæt for barnets udviklingsmuligheder. Dette sker blandt andet gennem hverdagens mange rutiner, der er opbygget, så de understøtter, at børnegruppen kan etablere trygge relationer til medarbejderne. Dette danner fundament for barnets nysgerrighed og mod til at gå ud i verden. Her er der gennemgående fokus på balancen mellem barnets selvstændighed og afhængighed i relationen og barnets nysgerrighed og mod til at gå ud i verden. Her gør barnet sig erfaringer med at relatere sig til andre børn, udvikle alderssvarende lege og samspilsfærdigheder, og hvor sproget bliver en aktiv medspiller i barnets deltagelse i fællesskabet.

Læringsmiljøet i arbejdet med de 3-6-årige er også bygget op omkring hverdagens rutiner og et gennemgående fokus på, at det enkelte barn oplever de voksne som en tryk base i fællesskabet. Dette understøtter for barnets nysgerrighed, mod og motivation til at afprøve sig selv gennem leg og venskaber, og herigennem være medskaber af børnefællesskab, hvor alle har en plads.

Både i arbejdet med børnene fra 0-2 år og 3-6 år er der overordnet fokus på, at de daglige pædagogiske rutiner og tilbud både skal stimulere børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring og udvikling. Hvordan de 6 læreplanstemaer indgår som en integreret del af det pædagogiske rutiner og tilbud uddybes nærmere i afsnittet om *Læring og læreplanstemaerne*.

Det fælles syn på det pædagogiske læringsmiljø afspejles i det fælles overordnede mål om, **at alle børn skal tilbydes pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnene trivsel, læring, udvikling og dannelse indenfor nærmeste udviklingszone i et afstemt forhold mellem æstetiske, strukturelle og relationelle indsatser.**

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **samarbejder om at tilpasse det pædagogiske læringsmiljø til den aktuelle børnegruppe med fokus på børnegruppens behov, interesser og præmisser for deltagelse i fællesskaber**

Dette sker gennem systematisk planlægning, gennemførelse og evaluering af de løbende indsatser og tiltag i børnegruppen, hvor der med afsæt i de fælles mål afdækkes, hvilken effekt og udvikling der er skabt hos børnegruppen.

- **leder børnegruppen på en måde, der understøtter dagtilbuddet fælles syn på dannelse, børneperspektiver, læring og børnefællesskaber**

Dette sker gennem en bekræftende tilgang til både det enkelte barn og børnegruppen, hvor medarbejderen bevarer overblikket, udviser fleksibilitet i samspillet og etablerer sig som en tryk base for det enkelte barn og gruppen.

- **sikrer, at alle børn indgår i et differentieret læringsmiljø, der understøtter både den motoriske, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling**

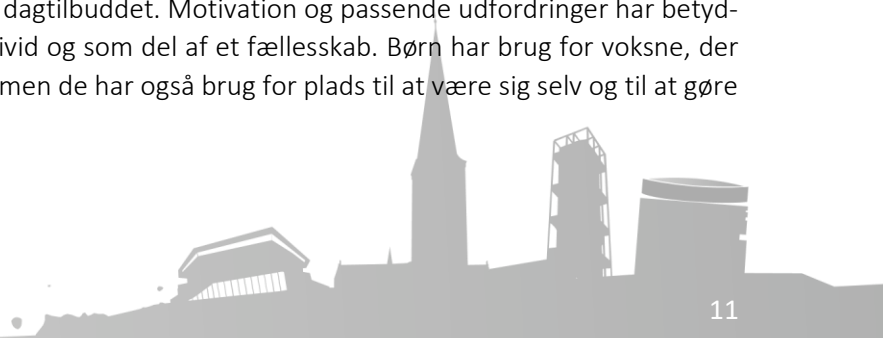
Dette etableres gennem en vekselvirkning mellem forskellige legekategorier og forskellige legekontekster, hvor både spontane og planlagte leg og aktiviteter tilbydes

- **tager ansvar for, at alle børn tilbydes et læringsmiljø med rytme, struktur og gentagelse, der rummer børnegruppen forskellige deltagelsesforudsætninger, interesser og mangfoldighed**

Dette understøttes gennem organisering af børnegruppen, gennem legegrupper, opdeling af gruppen i løbet af dagen og med fokus på indhold, der tager afsæt i børnenes initiativer og perspektiver

5. Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/om-raade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.

Beskrivelse af, hvordan der i dagtilbuddet og afdelingerne arbejdes med alle læreplanstemaerne i en sammenhæng, for at understøtte et helhedsorienteret perspektiv på børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan organiserer vi arbejdet med læreplanstemaerne, så de fremstår i en sammenhæng?
- Hvordan sikrer vi, at samtlige læreplanstemaer er tilstede i vores læringsmiljøer, så de naturligt indgår i såvel børneinitierede som voksenorganiserede sammenhænge
- Hvordan finder vi viden om og inspiration til læreplanstemaerne, og hvordan følger vi børnenes udbytte af vores arbejde med læreplanstemaerne?
- ...

En legende tilgang til læring

Børn lærer på alle tidspunkter og i alle situationer, og børn lærer bedst gennem leg. Derfor har vi i Åbyhøj dagtilbud fokus på, at det samlede pædagogiske tilbud tilbyder differentierede læringsmuligheder, hvor de 6 læreplanstemaer er en gennemgående del af det samlede pædagogiske tilbud i alle afdelinger. Når vi etablerer vores læringsmiljøer, har vi en grundlæggende opmærksomhed på, at al læring foregår på to grundlæggende niveauer. Første niveau handler om, at barnet tilegner sig de grundlæggende færdigheder, det kræver at mestre det nye. Det kan ex. være at vente på tur, lære at hoppe eller sige et nyt ord. Dette trænes på mange forskellige måder i samspil med en voksen og også på egen hånd. Når barnet har udviklet færdigheder starter næste niveau i læreprocessen, hvor barnet anvender og tilpasser færdighederne til den sammenhæng og de relationer, barnet indgår i. Barnet skal lære kun at sige 'nej', når det mener nej, det skal

lære, at nogle steder kan det hoppe ned fra kanten, mens det andre steder er for farligt, og det skal lære at vente på tur, både ved gyngen og ved håndvasken.

Færdigheder og kompetencer udvikles hele tiden, og vi kan ikke skille disse to processer ad i praksis. Men for at sikre at barnet ikke gentagne gange bliver sat i situationer, hvor det ikke har kompetencen til at tilpasse sine færdigheder til konteksten, justerer og tilpasser vi løbende krav og tilbud til barnets nærmeste udviklingszone for, at understøtte barnets muligheder for læring og deltagelse. Samtidig holder vi for øje, at der skal være mange gentagelser til, fra barnet er i nærmeste udviklingszone, og til barnet mestrer selv.

Derfor arbejder vi i Åbyhøj dagtilbud med 'kan næsten selv' som en central del af barnets læringsproces, hvor de sidste byggesten, frem til at barnet mestrer, lægges. I arbejdet med nærmeste udviklingszone tager vi ligeledes afsæt i, at der er nogle færdigheder og kompetencer, der udvikler sig bedst på bestemte tidspunkter i barnets opvækst.

I Åbyhøj dagtilbud definerer vi de 6 læreplanstemaer med afsæt i den styrkede læreplan og arbejder målrettet efter de 12 overordnede nationale mål for disse. Herudfra tilrettelægger vi læringsmiljøet, så det understøtter målene i et afstemt forhold til den aktuelle børnegruppe. Det sker gennem nysgerrighed på børnenes initiativer og indspil med et samtidigt fokus på, at alle læreplanstemaer skal sættes i spil som en integreret del af miljøet.

Arbejdet med læreplanstemaerne er i alle afdelinger tænkt ind i hverdagens rutiner, hvor der er fokus på kvalitet i den læring, der foregår hele dagen. Uanset om det eksempelvis er til morgenmad, samling, i garderoben, på toilettet eller på legepladsen, holder medarbejderne et gennemgående fokus på at understøtte barnets alsidige udvikling og sociale kompetencer i den måde de leder børnegruppen og understøtter børnefællesskabet. Her er der fokus på at understøtte barnets engagement og livsglæde, anerkende dets grænser og bidrag og gennem etablering af en tryk base for barnet hjælp det til udviklende og alderssvarende deltagerbaner i fællesskabet. Herigennem øges barnets blik for både sig selv og de andre børn, og barnets empati udvikles. Samtidig har medarbejderne gennem rutinerne og aktiviteterne fokus på, at disse tilrettelægges, så barnets sproglige og kommunikative udvikling og dets motoriske udvikling understøttes og udfordres. Dette sker gennem relevante sproglige anvisninger, invitation til dialog og nysgerrighed på barnets sproglige bidrag. Samtidig er der et gennemgående fokus på at rutiner og aktiviteter understøtter barnets mulighed for at udfolde sig motorisk og regulere sin energi til konteksten, hvor barnet både tilbydes læringsmiljøer, der aktiverer høj såvel som lavere kropslig og motorisk intensitet og energi og hvor sanserne aktiveres og stimuleres.

Arbejdet med natur, udeliv og science og kultur, æstetik og fællesskab integreres ligeledes ind i hverdagens rutiner og aktiviteter. Natur, udeliv og science stimuleres både, når børnene laver aktiviteter udendørs eller udendørsmateriale bringes indenfor, og samtidig er der i læringsmiljøet en gennemgående science-tilgang, hvor børnene løbende danner erfaringer med årsag-virkning og udvikler kompetencen til at kategorisere og systematisere deres omverden. Ligeledes er der grundlæggende fokus på at skabe et varieret dynamisk udtryk i samspillet, hvor musik, sang, rytme, følelser og kropslige udtryk er en naturlig del af den fælles kultur for samvær. Derudover er der gennemgående fokus på, at læringsmiljøet understøtter, at børnene kan udtrykke sig alsidigt både gennem kreative aktiviteter og i hverdagens rutiner. Medarbejderne holder for øje, at børnefællesskabet rummer den naturlige differentiering, der er i en børnegruppe, hvor der opnås en balance mellem, at det enkelte barns stemme får plads, og at barnet samtidig rummer andres indspil uanset, kultur, alder, køn og øvrige præferencer.

Medarbejderne finder inspiration til arbejdet med læreplanstemaerne gennem løbende refleksioner og videndeling på internt og på tværs af afdelingerne. Derudover er der nysgerrighed på tiltag fra kommunalt hold ligesom bøger, materiale og inspirationskurser er med til at videreudvikle det samlede arbejde med læreplanstemaerne.

I alle læreprocesser er vi i Åbyhøj dagtilbud fokuseret på proces frem for produkt. Det betyder, at målet med legen, aktiviteten, rutinen eller gøremålet ikke gennemføres på bekostning af barnets initiativer og perspektiver og der med det afsæt, gives mulighed for at kunne nyorientere sig i processen frem mod målet. Vi har således ikke kun fokus på, at barnet skal tilegne sig nye færdigheder og kompetencer men også, at barnet grundlæggende skal 'lære at lære', lære begå fejl og lære at kunne rumme og tåle den frustration, der kan være forbundet med læring. Ligeledes holder vi os for øje, at der i læreprocessen altid er en sideløbende dannelsesproces, hvor barnet lærer noget om sig selv og sin omverden. Derfor ser vi læring og dannelse som hinandens forudsætninger, og arbejder gennemgående med pædagogiske interventioner, der gøder og vander både læring- og dannelsesfrøene, mens barnet tilegner sig nye færdigheder og kompetencer.

*Det fælles syn på læring og arbejdet med læreplanstemaerne afspejles i det fælles overordnede mål om, **at alle børn 'lærer at lære' og udvikler alderssvarende færdigheder og kompetencer indenfor alle læreplanstemaer.***

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **sikrer, at alle børn indgår i varierede læringsituationer, hvor barnet får mulighed for at udvikle og afprøve deres færdigheder og kompetencer**
Dette understøttes af en nysgerrighed på barnets handlinger og initiativer i børnegruppen, hvor barnet støttes i nærmeste udviklingszone
- **etablerer alsidige læringsmiljøer, hvor alle læreplanstemaer repræsenteres gennem hverdagens rutiner og aktiviteter**
Dette igangsættes gennem løbende planlægning og refleksion, hvor børnegruppens interesser og indspil inddrages, og der er fokus på læring hele dagen
- **vækker barnets nysgerrighed og motivation til at afprøve nyt og anerkender barnets perspektiver, initiativer og frustrationer i læreprocessen**
Dette sker gennem leg og opmuntrende samspil, hvor barnet understøttes i nærmeste udviklingszone og gennem en bekræftende tilgang til barnet, hvor barnets følelser og reaktioner rummes og reguleres
- **skaber mulighed for, at alle børn indgår i forskellige former for læringsituationer, med variation af vokseninitierede og børneinitierede lege og aktiviteter, hvor alle læreplanstemaer sættes i spil**
Dette understøttes gennem hverdagens praksis, med et gennemgående fokus på medarbejdernes rolle i dagens lege og aktiviteter

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Beskrivelse af, hvordan de fysiske rammer, inde som ude, understøtter målene for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring, som er fastsat inden for hvert af de seks læreplanstemaer (se målene [her](#)). Her beskrives både de generelle betragtninger vedrørende de pædagogiske læringsmiljøer for hele dagtilbuddet og de forskellige afdelingers særlige rammer, muligheder og evt. udfordringer.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan skaber vi rammer og indretning, der understøtter mulighederne for forskellige voksen- og børneinitierede aktiviteter, leg, fordybelse, fysisk udfoldelse mv.?
- Appellerer vores fysiske rammer i alle afdelinger til børnenes nysgerrighed og lyst til at udforske såvel inde som ude?
- Har vi regler, en organisering eller en kultur, der begrænser mulighederne for at bruge de fysiske rammer optimalt?
- ...

Fysiske og æstetiske børnemiljøer i Åbyhøj dagtilbud

I arbejdet med de fysiske og æstetiske børnemiljøer i Åbyhøj Dagtilbud tager vi overordnet afsæt i, at børnemiljøerne skal understøtte det fælles børnesyn og det pædagogiske læringsmiljø hele dagen. Børnemiljøer udspiller sig både ude og inde, og vi har haft et skærpet fokus på udemiljøernes muligheder i forhold til at skabe udviklende læringsmiljøer for alle børn.

Fordi udefrakommende betingelser har gjort, at vi har brugt udemiljøet som det primære børnemiljø i en længere periode, har det givet os blik for nye muligheder og nye opmærksomhedspunkter omkring uderummet, som et gennemgående element i det samlede børnemiljø. Her har vi i alle afdelinger haft overordnet fokus på, hvordan vi i udemiljøet skaber små 'rum,' og baser, hvor børnene oplever en tryk base for leg og aktivitet, enten sammen med en voksen, sammen med andre børn eller på egen hånd. Dette har givet børnene nye muligheder for fordybelse udenfor, hvor nye måder at organisere på er prøvet af i både vuggestue og børnehave.

Samtidig har vi fået en skærpet bevidsthed om, hvordan vi vækker børnenes nysgerrighed og lærelyst, når vi bruger udemiljøet mange timer om dagen. Det har resulteret i, at der har været fokus på indretningen på legepladserne i afdelingerne, hvor områder, der kun i meget lille grad inspirerer til leg, aktivitet og fordybelse, er blevet ændret.

Overordnet set har vi i Åbyhøj Dagtilbud gennemgående fokus på at skabe de små rum i det store, hvilket giver nye muligheder for differentierede læringsmiljøer i alle afdelinger. Her er det overordnede mål med vores fysiske børnemiljø altid at skabe rum til nærvær, både mellem voksne og børn og børnene imellem. Der er forskel på afdelingernes indretning både ud og inde. Nogle afdelinger har mange rum, mens andre skal være kreative med at indrette et stort fællesrum, så der opstår flere små legeoaser med ro til fordybelse og nærvær. Nogle har gode kuperede legepladser, der automatisk stimulerer den motoriske udfoldelse, mens andre aktivt har skullet etablere fysiske børnemiljøer med tilpas motorisk udfordring i udemiljøet.

Et fælles gennemgående fokus i Åbyhøj Dagtilbud er, at der i alle afdelinger er fokus på de motoriske muligheder, der kan være for at lave fysisk, kreativ leg med de eksisterende møbler og legeredskaber i dagtilbuddet både inde og ude. Det kan eksempelvis være skamler, man kan hoppe ned fra, borde man kan gemme sig under, eller bænke man kan balancere på. Ud over at øge den motoriske glæde ved leg er vores fokus ligeledes på at træne og stimulere forståelsen af, at ting kan have flere brugs-funktioner, og at det fysiske børnemiljø derfor kan anvendes mangeartet, alt efter konteksten. I denne sammenhæng kræver det, at barnet først kender tingens primære funktion og mestrer de spilleregler, der knytter an her til, og herefter kan barnet i nogle sammenhænge bryde reglerne og udforske, hvilke kreative alternativer der kan skabes, når rammerne er til det.

Medarbejderne i Åbyhøj Dagtilbud har skærpet deres opmærksomhed på, hvordan både inde og uderummet kan indrettes fleksibelt, så det er muligt at kode rummet og rammerne alt efter, hvad der er brug for. Således et fokus på om rummenes kodning inviterer til lege med højt energi niveau eller til lege med mere rolig energi.

I Åbyhøj dagtilbud ønsker vi fremadrettet fortsat et øget fokus på, hvordan vi videreudvikler vores børnemiljøer med en god balance mellem det fysiske og æstetiske læringsmiljø og de pædagogiske læringsmiljøer med høj kvalitet hele dagen.

Det fælles syn på det fysiske og æstetiske børnemiljø afspejles i det fælles overordnede mål om, at det samlede børnemiljø skal på samme tid skabe tryghed og vækst med afsæt i fysiske og æstetiske rammer, der både fremmer børnenes ro, fordybelse og samtidig inviterer til nysgerrighed og udforskning i fællesskabet på med fokus på læring hele dagen, både inde og ude.

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **sikrer, at den fysiske indretning understøtter børnenes fysiske udfoldelse, leg og selvhjulpenhed både ude og inde**
Dette understøttes gennem løbende justeringer i indretningen med afsæt i børnenes nærmeste udviklingszone, hvor børnene opfordres til aktivt at anvende kroppen i hverdagens rutiner og aktiviteter
- **tager initiativ til at børnene bliver medskabere af den æstetiske del af børnemiljøet**
Dette sker ved at børnenes ideer, tegninger, malerier, udklip, billeder og ting af naturmaterialer mv. inddrages som en del af det samlede æstetiske udtryk i afdelingen.
- **tager ansvar for et skabe sammenhæng mellem børnemiljøerne og udviklende læringsmiljøer hele dagen**
Dette sker gennem fokus på kontakt og kvalitet i samspillet på alle tidspunkter på dagen, hvor medarbejderens er en gennemgående rollemodel for at vise børnene de muligheder børnemiljøerne tilbyder
- **inddrager børnene aktivt i videreudvikling af det samlede børnemiljø, således at børnenes perspektiver altid har en betydelig plads i de samlede justeringer og forbedringer, der igangsættes i det samlede børnemiljø**
Dette sikres gennem en gennemgående nysgerrighed på børnenes perspektiver og ønsker, hvor børnenes spor og initiativer prioriteres i den samlede indsats

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Beskrivelse af, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, og hvordan der udvikles rummelige fællesskaber, som alle børn oplever at være en betydningsfuld del af.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan sikrer vi, at børn i udsatte positioner i vores dagtilbud har de pædagogiske, strukturelle og fysiske rammer, de har behov for?
- Hvordan arbejder vi konkret med børnefællesskaber i vores dagtilbud, så børn i udsatte positioner indgår som en betydningsfuld del?
- Hvordan tager den voksne ansvar for kvaliteten i interaktionen og relationen med det enkelte barn?
- ...

Børn i udsatte positioner

I Åbyhøj dagtilbud har vi en skærpet opmærksomhed på begrebet udsathed og på, hvornår og hvordan vi definerer et barn eller en familie som værende udsat. Udsathed er betinget af den kultur og det samfund, man vokser op og lever i, og i én kultur kan man være udsat i forhold til denne kulturs normer for samspil, livsformer og samfundskrav, mens man samtidig i en anden kultur kan opfylde de krav, der er for at kunne deltage og bidrage selvstændigt til samfundet. Vi er bevidste om den definitionsret, vi har og skal tage ansvar for i vores arbejde med alle familier, og samtidig har vi en stor respekt for, at alle familier gør det, er der meningsfyldt for dem ud fra det kulturfundament og de forskellige præmisser, de har for at etablere et for dem trygt og udviklende hjemmemiljø.

Med afsæt i dagtilbudsloven, de nationale mål for de seks læreplanstemaer og vores fælles

pædagogiske grundlag arbejder vi i Åbyhøj dagtilbud med en bevidsthed om vores ansvar, når vi guider og understøtter familier, der af vidt forskellige grunde kan havne i udsatte positioner, set i forhold til de normer og krav og værdier, der er i det danske samfund. Nogle familier har børn, der er udsat eksempelvis på grund af en funktionsnedsættelse, som kan give en varig udsathed, fordi der vil være områder, hvor barnet måske aldrig kommer til at klare sig selv. Andre børn og familier havner i midlertidige udsatte positioner, fordi de bliver ramt af livsbegivenheder, der i høj grad belaster deres trivsel og handlemuligheder over tid. Det kan være tragedier i familien, som eksempelvis skilsmisse, sygdom eller dødsfald, eller det kan være fyringer, stress eller psykiske belastninger hos de primære omsorgspersoner. Disse udsatte positioner ses som en naturlig del af livet, hvor alle, uanset socioøkonomisk status, i perioder kan havne i en udsat position, hvor der er brug for en særlig opmærksomhed fra personalets side for at understøtte stabilitet og tryk i hjemmemiljøet.

Derudover har vi i Åbyhøj Dagtilbud en skærpet opmærksomhed på, at et barn eller en gruppe børn kan havne i en udsat position i dagtilbuddet, hvis læringsmiljøet ikke grad passer til barnets nærmeste udviklingszone. Derfor tager vores læringsmiljøer afsæt i vores børnesyn, hvor vi arbejder ud fra, at alle børn, i så høj grad som muligt, skal være inkluderet i trygge fællesskaber. Her har vi både fokus på de æstetiske, strukturelle og relationelle elementers betydning, der er i det samlede læringsmiljø, hvor vi gennem justeringer af disse kan give barnets nye deltagemuligheder i børnefællesskabet.

I Åbyhøj dagtilbud ser vi alle børn som værende lige betydningsfulde. Vi tager altid afsæt i den aktuelle børnegruppe og herigennem strukturerer læringsmiljøerne, så alle børn uanset positioner sikres et pædagogisk tilbud, hvor de mødes i nærmeste udviklingszone. Vi har en gennemgående opmærksomhed på, at medarbejderne spiller en central rolle i læringsmiljøet, hvor de skal være en gennemgående tryk base for både det enkelte barn og børnegruppen. Gennem tydelige samarbejdsaftaler og organisering etablerer vi plads til fordybelse og kontakt mellem den enkelte medarbejder, barnet og børnegruppen. I det professionelle samarbejde omkring barnet eller børnegruppen, har vi løbende observationer og refleksioner med fokus på kvaliteten af vores relationer forebygger, at der ikke er børn der ikke får en tryk og tilknytning relation til de primære voksne i børnegruppen.

Det fælles grundlag for arbejdet med børn i udsatte positioner afspejles i det fælles mål om, at alle børn i dagtilbuddet indgår i et trygt og udviklende læringsmiljø med betydningsfulde voksne, hvor de oplever at høre til og få lov at bidrage og hvor løbende indsatser understøtter, at børn der havner i udsatte positioner, får nye handle- og udviklingsmuligheder i fællesskabet.

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **tager ansvar for, at læringsmiljøet understøtter børnegruppens forskellige vilkår for trivsel og deltagelse, således at alle børn dagligt indgår i samhørighedsskabende oplevelser, hvor deres perspektiver inddrages og tages alvorligt**
Dette sker gennem en løbende justering af det pædagogiske tilbud til barnet og børnegruppen, med et skærpet fokus på etablering af en tryk base for barnet og børnegruppen
- **Er opmærksomme på, når børn i dagtilbuddet af forskellige årsager kommer i udsatte positioner og handler progressivt og forbyggende i tæt samarbejde med forældrene**

Dette sker gennem løbende observationer af børnegruppen trivsel og udvikling, og gennem inddragelse af forældrenes perspektiver på barnet.

- **Forholder sig til egen rolle og faglige ansvar i forhold til børnenes deltagelsesmuligheder og drager professionel omsorg for det enkelte barn.**

Dette sker gennem løbende fællesfaglige refleksioner over den professionelle adfærd der opstår i samspil med børnegruppen, med fokus på hvordan man som medarbejder bedst bruger sin fagpersonlige dømmekraft og relationskompetence i det aktuelle samspil.

- **Understøtter, at samarbejds- og kommunikationskulturen i dagtilbuddet tager afsæt i børnenes ressourcer og perspektiver, hvor der positive forventninger til alle børn**

Dette sker gennem italesættelse af barnets ressourcer og en nysgerrighed på de bagvedliggende intentioner, der ligger bag barnet og børnegruppens adfærd.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Beskrivelse af, hvordan forældresamarbejdet faciliteres og rammesættes, både formelt og i hverdagen, så der samarbejdes om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem, baseret på den enkelte families behov. Beskrivelse af hvordan alle forældre inddrages og involveres aktivt som ressourcer for deres børns trivsel, læring og udvikling.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan samarbejder vi med forældrene om overgange?
- Hvilke muligheder for vejledning og sparring giver vi forældre i relation til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse?

- Hvordan samarbejder vi med forældre om det enkelte barn og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber?
- ...

Skriv her... **Samarbejde med forældre om børns læring**

Forældrene er de vigtigste personer i barnets liv og deres kapacitet til at understøtte barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse har afgørende betydning for barnets samlede udviklingsmuligheder.

I Åbyhøj Dagtilbud tager vi afsæt i og viser respekt for den enkelte families behov og perspektiver i samarbejdet. Forældrenes viden om barnet, oplevelser med barnet og overvejelser omkring barnet danner fundament for samarbejdet, hvor vi gennem en anerkendende kommunikation undersøger, hvilke risikofaktorer og beskyttende faktorer, der er i barnets liv og hverdag. Vi er undersøgende og nysgerrige på forældrenes perspektiver og på de intentioner, der ligger bag deres handlinger sammen med barnet.

Fra barnet starter i dagtilbud, og til det skal videre i skole, kan der være forskellige skift og overgange. Det kan være overgangen fra hjemmet til vuggestue, det kan være overgangen til børnehaven eller måske et skift fra en gruppe til en anden gruppe i børnehaven. Overgange kan være forbundet med en naturlig sårbarhed, for både børn og forældre. Vi har i Åbyhøj dagtilbud en særlig opmærksomhed på at understøtte disse forandringer gennem samtaler, refleksioner og tiltag omkring barnet. Vi lytter til og inddrager forældrenes perspektiver, behov og kendskab til barnet, for at sikre at overgangen bliver så stabil og tryk for både barnet og forældrene som muligt.

I forældresamarbejdet har vi et gennemgående fokus på, at vi sammen skaber de stærkeste inkluderende børnefællesskaber. Derfor inddrager vi forældrene i barnets hverdag på stuen, opmuntrer dem eksempelvis til at hilse på deres børns kammerater og til at tale positivt om institutionen og de øvrige børn i gruppen. Samtidig inviterer vi dem ind i en åben og anerkendende kommunikationskultur, hvor vi sammen undersøger både enighed og uenighed med en gennemgående respekt for forældrenes oplevelser, perspektiver og ståsted i den givne situation.

I Åbyhøj dagtilbud gør forældrerådene løbende nye tiltag for at inddrage den samlede forældregruppe, og er opsøgende når der er forældrerådvalg i forhold til at få nye medlemmer. Der afholdes forskellige arrangementer i afdelingerne, det kan eksempelvis være høstfest, sommerfest, julefest, forældredage, fælles arbejdsdage, fernisering efter projekter og lignende. Her er det fokus på at skabe sammenhæng mellem barnets hjemmemiljø og hverdagen i dagtilbuddet. Vi har også arrangeret fælles oplæg for medarbejdere og forældre, med afsæt i et tema, der har fælles relevans, og andre gange har nogle medarbejdere lavet små oplæg for forældrene om relevante temaer der knytter an til børnegruppen aktuelle trivsel, udvikling og interesser. Vi oplever, at det styrker samarbejdet med familierne, når vi mødes med dem i forskellige kontekster ud over det daglige møde i hverdagen, hvilket understøtter deres tilhørsforhold til dagtilbuddet og dermed relationerne mellem medarbejdere og forældre.

Det fælles syn på og tilgang til forældresamarbejdet afspejles i det fælles overordnede mål om, **at alle forældre oplever at blive set, hørt og forstået, at deres perspektiver og behov tages alvorligt, og at forældre og dagtilbud gennem dialog og refleksion i samarbejdet øger kvaliteten både i barnets hjemmemiljø og i det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet.**

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **tager ansvar for, at der etableres et konstruktivt og anerkendende samarbejde med forældrene, hvor forældrene oplever at kunne deltage, at have betydning og at kunne bidrage til samarbejdet om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse**
Dette sker gennem tydelig og anerkendende kommunikation, med et særligt fokus på en fælles forventningsafstemning.

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskoling eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Beskrivelse af, hvordan dagtilbuddet, herunder bestyrelsen og forældre, inddrager lokalsamfundet i arbejdet med at etablere pædagogiske læringsmiljøer for børn og herved giver børnene kendskab til det samfund, de lever i, og de muligheder, det giver.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvilke ressourcer og mulige kontakter er til stede i vores lokalsamfund, og har vi kontakt hertil?
- Hvordan kan disse bruges og inddrages i at skabe eller understøtte pædagogiske læringsmiljøer?
- Hvordan kan dagtilbuddet i samarbejde med bestyrelsen åbne sine fysiske faciliteter til lokalområdet behov for herved at understøtte børns trivsel, læring, udvikling eller dannelse?
- ...

Inddragelse af lokalsamfundet

Med afsæt i det fælles barnesyn har vi i Åbyhøj Dagtilbud gennemgående fokus på, at alle børn udvikler en god balance mellem deres selvforståelse og deres tilværelsesforståelse, da dette skaber et godt fundament i barnets dannelsesudvikling. Dette sker, når de lærer deres sanser,

følelser, tanker, grænser, behov og interesser at kende gennem deres samspil med omverden, og herfra drager erfaringer, der kan udvikle barnets deltagelsesmuligheder. Hvis barnet oplever at være tryk i sine omgivelser, vil det vække barnets nysgerrighed for at gå ud i verden og lære nyt. Og her er lokalsamfundet en vigtig del af barnets udvikling. Barnet færdes ofte naturligt i lokalmiljøet med sine forældre, er eksempelvis med på indkøb, besøger den lokale legeplads eller besøger venner og bekendte i det lokale kvarter. Disse oplevelser er med til at skabe et tilhørsforhold for barnet, en oplevelse af at høre til. Man kan sige, at hjemmemiljøet ikke kun er matriklen, hvor man bor, men også bliver lokalsamfundet omkring. Og når vi i dagtilbuddet bevæger os udenfor dagtilbuddets matrikel bliver lokalsamfundet automatisk en del af det pædagogiske læringsmiljø.

Åbyhøj dagtilbud er beliggende i et lokalsamfund med kirke, bibliotek, park, butikker og idrætscentret Globus1. Vi bruger lokalområdet til at børnene får erfaringer uden for institutionen.

De stille veje er gode læringsmiljøer i forhold til at færdes i trafikken – her taler vi f.eks. om, bilernes hastighed, hvordan man krydser en vej, skiltene betydning mm ligesom de fleste børn gerne vil vise hvor de bor og fortælle om deres familier. På turene rundt i området skærpes børnenes rum og retnings sans, ligesom det er med til at udvikle børnenes sprog og forståelse af deres omverden, når vi bliver optaget af maskiner i forbindelse med vejarbejde eller nybyggeri, og besøger den lokale mekaniker på Silkeborgvej.

Vi inddrager lokalsamfundet som læringsmiljø til forskellige formål på forskellige tider af året. Sognegården anvendes til højtiderne, hvor der tilbydes forskellige aktiviteter, og til jul deltager vi i børnegudstjeneste, ligesom ture til kirkegården giver anledning til spændende dialoger om liv og død.

Biblioteket i Åbyhøj bruger vi til at låne bøger til institutionerne. Børnene er med til at udvælge bøgerne, ligesom de rolige omgivelser appellerer til fordybelse og dialogisk læsning.

Parken og Globus 1 danner rammen om mere fysisk udfoldelse, end det vi kan tilbyde i institutionerne, og oplevelsen af plads giver mulighed for et motorisk læringsmiljø, hvor børnene kan udforske og eksperimentere kropsligt.

*Det fælles syn på lokalsamfundets mulige rolle som en aktiv del af dagtilbuddets læringsmiljø afspejles i det fælles mål om, at **alle børn skal opleve lokalmiljøet som en naturlig del af deres samlede læringsmiljø, hvor der bygges bro mellem kulturer, oplevelser og relationer på tværs af alder, køn, etnicitet og interesser.***

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **inddrager lokalsamfundets tilbud som en naturlig del af den daglige praksis**
Dette sker gennem ture ud af huset og besøg i eksempelvis kirke, bibliotek, skole eller udearealer, hvor børnenes initiativer og interesser inddrages i de pædagogiske oplevelser og aktiviteter
- **sikrer, at alle børn får kendskab til og skaber overblik over at færdes i lokalmiljøet**

Dette sker gennem løbende ture og aktiviteter hvor der er et pædagogisk fokus på børnenes mod til at undersøge og udforske nye læringsmiljøer uden fra dagtilbuddets daglige rammer

- **Forpligter sig på at videreudvikle dagtilbuddets samarbejde med og anvendelse af lokalemiljøet områder og tilbud**

Dette sker gennem initiativer, hvor der gennem en nysgerrig, undersøgende og inddragende tilgang iværksættes nye tiltag hvor nye oplevelser og fællesskaber etableres på tværs af dagtilbud og lokalsamfund

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Beskrivelse af sammenhængen mellem skole og dagtilbud og af, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres et pædagogisk læringsmiljø, der understøtter børnenes dannelsesparathed og skaber sammenhæng til børnehaveklassen.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan arbejder vi med læreplanstemaerne, så vi understøtter børnenes lyst til at lære og til at indgå i nye og kommende fællesskaber?
- Hvordan tager vi ansvar for en god overgang, fx ved at understøtte deres mod på nye udfordringer, deres evne til fordybelse, vedholdenhed og til at tage initiativ til at indgå i nye relationer?
- Hvordan tilrettelægger vi et gensidigt forpligtende samarbejde mellem dagtilbud og SFO/skole og forældre for meningsfulde overgange fra dagtilbud til skole og fritidstilbud?
- ...

Skriv her...

Sammenhæng med 0. klasse

Efter sommerferien hvert år samler vi de kommende skolebørn i storbørnsgrupper for at styrke børnenes sociale kompetencer, deres vedholdenhed, fordybelse og faglige færdigheder herunder leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v. Når vi samler de ældste børn i hver afdeling, tager vi afsæt i de seks lærerplanstemaer og børnenes interesse. I forhold til børnenes dannelse tænker vi, at det er særligt vigtigt at børnene bliver hørt og får indflydelse og medbestemmelse. På den måde giver vi børnene en erfaring med at deres ideer og tanker er vigtige at dele med fællesskabet, og vi sikrer at aktiviteterne tilrettelægges ud fra et børneperspektiv. Det skal først og fremmest være sjovt at være en del af storbørnsgruppen, og derfor lægger vi stor vægt på en legende lærende tilgang, som når vi f.eks. laver laboratorier med forskellige science eksperimenter, udforsker og undersøger naturen og bliver klogere ved at bruge Ipad eller har en skattejagt hvor børnene tager billeder af forskellige former.

At forberede sig på at skulle i skole handler også om at forstå hvad det vil sige at være en god ven. Til det formål anvendes f.eks. materialet fri for mobberi hvor igennem børnenes sociale og alsidige personlige udvikling skærpes.

Frem mod skolestart tilrettelægger vi også ture til skolen så børnene begynder at vænne sig til deres nye omgivelser. Alle storbørnsgrupper mødes ligeledes inden skolestart i Parken, hvor børnene har mulighed for at lære deres kommende klassekammerater at kende.

Vi har et tæt samarbejde med indskolingen på Gammelgårdsskolen i forhold til de kommende skolebørn og afholder møder med forældre og skole, hvor der kan være særlige hensyn at tage.

Det fælles syn på sammenhængen mellem dagtilbuddet og 0.klasse afspejles i det fælles mål om, at alle børn indgår i læringsmiljøer, hvor de oplever en sammenhæng mellem dagtilbud og skole, der understøtter, at de udvikler nysgerrighed, mod og viljestyrke til at indgå i og tage medansvar for de nye børnefællesskaber i skolen.

Medarbejdere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **leder børnegruppen med de kommende skolebørn på en måde, der understøtter dagtilbuddets syn på dannelse, børnefællesskaber, leg og børneperspektiver.**
Dette sker gennem en bekræftende tilgang til både det enkelte barn og børnegruppen, hvor medarbejderen udviser fleksibilitet i samspillet og etablerer sig som et trygt stillads for det enkelte barn og børnegruppen i nye oplevelser og sammenhænge.
- **skaber læringsmiljøer, der understøtter og øger barnets nysgerrighed på at lege og eksperimentere med tal, bogstaver, mønstre og former mm og understøtter at børnegruppen øger kapaciteten til at holde fokus og koncentration i både voksen og børneinitierede lege og aktiviteter**
Dette sker gennem variationer af pædagogiske lege og aktiviteter, der på en legende måde understøtter barnets evne til at fastholde koncentration og lyst til at lære over lidt længere tid med afsæt i barnets udviklingsalder og interesser
- **tager ansvar for at indsatsen i overgang til skole løbende videreudvikles med inddragelse af børn, forældre og skole**

Dette sker gennem opsøgende dialoger og løbende evalueringer af de aktuelle indsatser med afsæt i det fælles børnesyn og med et tydeligt børneperspektiv

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

Beskrivelse af, hvad ledelsens opgave er, for at der leves op til de ministerielt fastsatte mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring inden for hvert af de seks læreplanstemaer. Beskrivelsen skal både rumme dagtilbuddets ledelse samt de individuelle forskelle, der måtte være afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan sikrer og understøtter ledelsen, at den pædagogiske praksis ledes gennem den styrkede pædagogiske læreplan?
- Hvordan sikrer ledelsen en løbende udvikling af personalets viden og kompetencer?
- Hvordan understøtter organiseringen af dagligdagen, at der er mulighed for faglig refleksion over egen og fælles praksis?
- ...

Ledelse i Åbyhøj Dagtilbud

Ledelsen i Åbyhøj dagtilbud har det overordnede ansvar for, at medarbejderne har den nødvendige viden og redskaber til at løse de aktuelle pædagogiske opgaver og at de i tilfredsstillende grad anvender disse i det pædagogiske arbejde. Her skal der taget afsæt i den styrkede læreplan og det fælles pædagogiske grundlag og det teoretiske fundament for den fælles tilgang til de pædagogiske indsatser. Når vi i dagtilbuddet skal lede disse processer er der i alle afdelinger indsatser på flere niveauer. Der er i alle afdelinger løbende p-møder hvor vi prioriterer at skabe rum for faglige problemstillinger, refleksioner og drøftelser der har til formål at øge kvaliteten i de aktuelle indsatser i hverdagen. Her er der ligeledes fokus på at videreudvikle det fælles faglige sprog og implementere det fælles pædagogiske grundlag. Derudover er der løbende individuel sparring mellem den pædagogiske leder og de enkelte medarbejdere, endvidere deltager de pædagogiske ledere på stuemøder i afdelingerne. Organiseringen af dette er forskellig fra afdeling til

afdeling, men tager alle steder afsæt i dagtilbuddets læreplan, fair processer og en fælles forpligtende tilgang om at skabe dialog og refleksion, som fundament for god kvalitet i det fagprofessionelle samarbejde og i arbejdet med og omkring børnene.

I Åbyhøj dagtilbud arbejdes der fagligt med ”stærkere- lærings fællesskaber” SLF, øvebanerne herfra kobler sig til temaer fra den styrkede læreplan og på denne måde, understøtter vi implementeringen af den fælles læreplan og det fælles sprog om denne. Endvidere understøttes de løbende processer, med et særligt fokus på de faglige fyrtårne og deres rolle i forbindelse med implementeringen af den styrkede læreplan.

Vi har ligeledes løbende fokus på at skabe rum for fælles refleksion i stuegrupper og på tværs i husene, således at medarbejderne får mulighed for at øve og træne deres faglige refleksion.

I alle afdelinger har de pædagogiske ledere fokus på at organisere hverdagen, således der skabes rum og tid til de forandringer af faglige miljøer som SLF intenderer.

De pædagogiske ledere har en skærpet opmærksomhed på, at de er rollemodeller for medarbejderne og går foran i de løbende processer i SLF og aktionslæringsforløber, ved implementering af nye tiltag og refleksionsværktøjer, således at medarbejderne oplever en tryk base i implementeringen af de nye tiltag og vaner. Her er der fokus på differentiering i de processer, der sættes i gang i de enkelte afdelinger, således at der opnås en rimelig balance mellem medarbejdernes ståsted og de nye tiltag, der skal implementeres, således at der opnås en god balance mellem det kendte og det nye. Dagtilbuddets pædagogiske konsulent har en særlig opgave i forhold til at understøtte de processer der knytter an til SLF, både samlet i dagtilbuddet, men også i den enkelte afdeling.

I lederteamet gør vi os umage, vi tillægger fair processer og transparens en signifikant betydning for vores fællesskab.

*Lederteamet i Åbyhøj dagtilbud tilrettelægger deres arbejde med et overordnet mål om, **at dagtilbudslederen og de pædagogiske ledere forpligter sig på at udarbejde og gennemføre implementering af den styrkede læreplan med afsæt i det fælles faglige grundlag i dagtilbuddet med inddragelse af medarbejderne og forældrebestyrelsen, således at der opnås en videreudvikling af den samlede pædagogiske kvalitet i dagtilbuddet.***

Dagtilbudslederen forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved at denne:

- **Inddrager forældrebestyrelsen i arbejdet med implementering af den pædagogiske læreplan og den løbende faglig udvikling i dagtilbuddet.**
Dette sker ved at være aktivt opsøgende og give plads til forældrebestyrelsen perspektiver og inddrage disse i lederteamets arbejde med den styrkede læreplan.
- **Sætter den fælles overordnede ramme og retning for den pædagogiske praksis i dagtilbuddet**
Dette sker med afsæt i det fælles pædagogiske grundlag, hvor der gennem samarbejde i lederteamet og gennem inddragelse af medarbejderne i MED løbende er fokus på, hvilke tiltag der understøtter de overordnede mål for den samlede proces.
- **Etablerer en evalueringskultur i dagtilbuddet, som videreudvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet**
Dette sker ved, at dagtilbudslederen går foran og understøtter at udvalgte evalueringsmetoder implementeres i alle afdelinger under den pædagogiske leders ledelse.
- **Sikrer en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse**

Dette sker ved at dagtilbudslederen gennem refleksion og sparring med de pædagogiske ledere understøtter at de pædagogiske ledere implementerer relevante metoder til at dokumentere denne sammenhæng med kobling til det fælles vidensgrundlag

De pædagogiske ledere forpligter sig på at understøtte det fælles overordnede mål ved, at de

- **sikrer at den pædagogiske læreplan fungerer som fælles afsæt og pejlemærke i den pædagogiske praksis, med et særligt fokus på transformation af de 12 brede mål til lokal kontekst.**

Dette sker bl.a i et samarbejde med afdelingens medarbejdere og faglig fyrtårn og med udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe, hvor den pædagogiske leder løbende deltager i stuemøder, faglige refleksion og på det fundament understøtter en fælles retning i afdelingen.

- **understøtter udviklingen af en evalueringskultur der videreudvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø.**

Dette sker ved at skabe en fælles systematisk omkring arbejdet med evaluering i afdelingen og ved at understøtte medarbejdernes arbejde med udvalgte evalueringsmetoder. Den pædagogiske leder sikrer samtidig, at der skabes en sammenhæng mellem de løbende evalueringer og det pædagogiske læringsmiljø.

- **faciliterer udarbejdelse af dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.**

Det sker bl.a. gennem anvendelse af udvalgte metoder og modeller, hvor den pædagogiske leder samarbejder med medarbejderne om at sikre gode rutiner i den samlede afdeling

- **sikrer ledelse tæt på, så alle grupper får skabt en sammenhæng mellem den løbende implementering af den fælles læreplan sammenholdt den aktuelle børnegruppens behov set i forhold til målene fra læreplanstemaer.**

Dette sker gennem facilitering af processer og dialoger på p-møder og stuemøder, gennem faglig refleksion og gennem arbejdet med og evalueringen af de løbende øvebaner i afdelingerne.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

Beskrivelse af, hvad det pædagogiske personales opgave er, for at der leves op til de ministerielt fastsatte mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes læring inden for hvert af de seks læreplanstemaer. Beskrivelsen skal både rumme dagtilbuddet generelt samt de individuelle forskelle, der måtte være i afdelingerne imellem, samt børnegruppen i alderen 0-2 år og børnegruppen i alderen 3-6 år.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan organiserer det pædagogiske personale arbejdet, så vores fokus er på børnenes individuelle behov for støtte, guidning og udfordring i deres leg og aktiviteter?
- Hvordan støtter det pædagogiske personale hinanden i at være gode rollemodeller, der bekræfter og inspirerer børnenes kreativitet, nysgerrighed og eksperimenterende leg?
- Hvad kræver det af den enkelte, når der skal være en intenderet pædagogisk tilgang til børnene over hele arbejdsdagen i såvel børne- som vokseninitierede aktiviteter?
- ...

Pædagogisk personale

I den samlede medarbejdergruppe i Åbyhøj dagtilbud arbejder vi ud fra fælles principper, der understøtter den grundlæggende struktur, den daglige organisering og det fælles samarbejde om kerneopgaven. Dette udmønter sig forskelligt i afdelingerne, hvor vi tager udgangspunkt i den aktuelle børnegruppe, men gennem en række fælles principper og intentioner sikrer vi en rød tråd mellem de løbende indsatser og det fælles arbejdsgrundlag på tværs i dagtilbuddet.

De fælles principper for at arbejde med den grundlæggende struktur i læringsmiljøet tager afsæt i vores barnesyn og viden om, hvordan barnets hjerne modnes. Her tager vi afsæt i, at barnet har brug for forudsigelighed og gentagelser i hverdagens rutiner, da dette har en regulerende effekt på barnets nervesystem og dermed barnets deltagelsesmuligheder. Når vi arbejder med en regulerende grundstruktur, har vi fokus både de æstetiske, strukturelle og relationelle elementer i læringsmiljøet, hvor der er fire principper skaber fælles afsæt:

- 1) Vi koder rummene fleksibelt så de kan tilpasses de anvendelsesformer, der er.
- 2) Vi vælger de rette aktiviteter og tilbud til børnegruppen ud fra børnenes interesser og behov.
- 3) Vi sikrer, at de krav, der er til deltagelse, er indenfor nærmeste udviklingszone hos børnegruppen.
- 4) Vi sikrer, at der altid er en medarbejder, der etablerer sig som en tryk base i den givne situation.

Dette giver de bedste strukturelle betingelser for, at vi kan skabe et udviklende læringsmiljø for alle børn uanset deres forudsætninger for deltagelse.

I arbejdet med den daglige organisering har vi ligeledes fælles principper, der gør sig gældende. Her tager vi igen afsæt i det fælles barnesyn og den fælles viden om, hvilke organiseringsmåder der bedst understøtter de forskellige behov og indsatser, der kan være i en børnegruppe. Her har vi ligeledes fire grundlæggende principper, der skaber fælles afsæt for arbejdet i afdelingerne:

- 1) Vi organiserer børnegruppen således, at alle børn dagligt indgår i mindre grupper eller varierende gruppestørrelse gennem dagen.
- 2) Vi sammensætter opdeltede børnegrupper med afsæt i børnenes behov og interesser.
- 3) Vi prioriterer gennemgående voksne i grupperne, der hvor der er muligt.

4) Vi sørger for, at der er sammenhæng mellem den daglige organisering og den pædagogiske planlægning, således at det, der er planlagt, gennemføres med tydelig sammenhæng mellem de planlagte mål for børnene og for læringsmiljøet.

Samarbejdet om det pædagogiske arbejde, den fælles struktur og justering af den daglige organisering krævet en god samarbejdskultur. For understøtte og videreudvikle en sund professionel samarbejdskultur, tager vi afsæt i fire grundlæggende principper for samarbejdet:

- 1) Vi forpligter os på at tage afsæt i børnegruppen når vi planlægger og gennemfører de pædagogiske tilbud, med afsæt i gruppens interesser og nærmeste udviklingszone
- 2) Vi forpligter os på en tydelig kommunikation, en undersøgende tilgang til hinandens praksis og konstruktiv feedback, hvor vi taler højt om både det, der lykkes, og det, der skal justeres.
- 3) Vi understøtter hinandens initiativer og skaber en balance mellem, hvem der tager lederskab og hvem, der giver følgeskab. Der er fokus på at lede børnegruppen og at have opmærksomhed på, hvornår medarbejderen skal gå foran, ved siden af og bagved.
- 4) Den enkelte medarbejder arbejder med en bevidsthed om egen mønstre og vaner i samarbejdet og i kontakt til børnegruppen, hvor man tør kigge på sin egen rolle og tage ansvar for sin fagpersonlige dømmekraft og de områder, hvor kerneopgaven og samarbejdet kalder på at man videreudvikler sine kompetencer.

13. Dokumentation og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig refleksivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Beskrivelse af, hvordan der skabes en feedbackkultur, hvor der løbende dokumenteres og reflekteres over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse, så der sker en videreudvikling og kvalificering af egen og fælles praksis.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvordan skaber vi en feedbackkultur, så refleksion over egen og fælles praksis bliver en naturlig del af hverdagen?
- Hvilke data er meningsfulde for os at indsamle og tage udgangspunkt i, når vi skal reflektere over vores daglige pædagogiske arbejde og børnenes udbytte heraf?
- Hvordan involverer vi børnene i den løbende refleksion og dokumentation?
- ...

Fælles praksis for dokumentation og refleksion

I Åbyhøj dagtilbud har vi etableret et fælles fundament for udviklingen af arbejdet med dokumentation af og refleksion over den daglige praksis.

I arbejdet med SLF giver de fem søjler en fælles retning og overblik over de organisatoriske dimensioner, når vi skal etablere stærkere læringsfællesskaber. Her spiller fyrtårnene en vigtig rolle i den måde, vi løbende implementerer elementer fra SLF i dagtilbuddet. Fyrtårnene understøtter de løbende øvebaner i dagtilbuddet, hvor man blandt andet gennem anvendelse af KOLB modellen arbejder med data, faglig refleksion koblet til løbende pædagogiske indsatser. Her oplever vi, at vores kompetence til at være nysgerrig og skifte perspektiv udvikles, ligesom vores forståelse for arbejdet med data som en fast del af vores faglige refleksioner og øvebaner implementeres.

Generelt er vi i Åbyhøj dagtilbud gode til at være nysgerrige på hinandens praksis, og gennem den nye fælles viden og de fælles redskaber fra SLF, oplever vi, at vores faglige refleksioner og indsatser ligeledes kvalificeres.

Overordnet set er vi i gang med en forandring af den samlede måde, vi arbejder på i dagtilbuddet, hvor vi på samme tid arbejder med at kvalificere vores pædagogiske indsats gennem ny viden om børns udvikling, videreudvikle vores samarbejde gennem faglige refleksioner og øvebaner og herigennem øge den enkeltes medarbejders fagpersonlige dømmekraft.

Vi er optagede af, hvordan vi kan undersøge kvaliteten og sikre et kvalificeret tilsyn af vores praksis,

I Åbyhøj dagtilbud har vi et fremadrettet perspektiv på at inddrage børnegrupperne i de løbende refleksioner, vi gør i praksis, og lade dette anvende som en del af dokumentation af vores faglige praksis. Det kunne være gennem løbende dialoger om de lege, aktiviteter og oplevelser børnene har og er en del af, hvor det at inddrage deres oplevelser og perspektiver, vil have stor betydning når vi skal kvalificere vores indsatser og opmærksomheder i og om praksis.

I Åbyhøj dagtilbud er vi positive over den igangværende proces med SLF og aktionslæringsforløbet, og selvom vi først lige har taget de første skridt vigtige skridt i processen, oplever vi, at vi allerede har skabt udvikling og øget kvaliteten på flere områder af vores praksis.

*Det fælles syn på arbejdet med dokumentation og faglig refleksion afspejles i det fælles mål om, **at dokumentation og løbende faglig refleksion er en gennemgående del af dagtilbuddets faglige kultur, hvor der arbejdes ud fra en fælles viden om barnets udvikling***

Medarbejdere og ledere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **tager medansvar for at videreudvikle en sund refleksionskultur i dagtilbuddet**
Dette sker ved, at alle tager initiativ til refleksion, hvor man er nysgerrig på hinandens praksis og giver og tager imod konstruktiv feedback
- **tager ansvar for, at de valgte refleksions- og dokumentationsmetoder og kategorisering af data implementeres i dagtilbuddet**
Dette sker ved, at den enkelte deltager aktivt i anvendelsen af de valgte metoder og er opsøgende omkring at indsamle data i de forskellige datakategorier og understøtter, at der etableres gode rutiner omkring anvendelsen af metoderne
- **tager ansvar for, at der er gennemgående fokus på børneperspektiver i den fælles videreudvikling af den fælles refleksive praksis**
Dette sker gennem et fælles fokus på, at børnegrupperne inddrages, når der skal samles dokumentation, og at børneperspektivet altid er en del af den faglige refleksion
- **tager ansvar for sin egen rolle i samarbejdet om at videreudvikle den refleksive praksis**
Dette sker ved, at den enkelte tager ansvar for at videreudvikle sine samarbejds- og kommunikationsvaner med afsæt i fælles viden og metoder fra SLF.

14. Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

Beskrivelse af, hvordan vi vil evaluere sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring udvikling og dannelse, med henblik på udvikling og kvalificering af dagtilbuddets praksis.

Forslag til refleksionsspørgsmål:

- Hvilke oplysninger og dokumentation har vi brug for, for at kunne vurdere sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes udbytte?
- Hvordan organiserer vi indsamling af netop den relevante dokumentation, der kan øge de voksnes viden om, hvad der virker for børnene?
- Hvordan kan vi skabe en stærk evalueringskultur med videndeling på tværs af afdelingerne, der medfører bedre læringsmiljøer for børnene?
- ...

Evaluering i Åbyhøj Dagtilbud

Vi ønsker i Åbyhøj Dagtilbud at videreudvikle vores kultur for evaluering og videndeling i dagtilbuddet de kommende år. Her vil vi afprøve nye måder at videns- dele på, og der vil være fokus på videndeling på i egen afdeling, men også på tværs af afdelingerne, hvor vi blandt andet påtænker, at fyrtårnene skal have en understøttende rolle.

Når vi arbejder med fokus på evaluering, har vi en bevidsthed om, at en god evaluering er afhængig af en god forberedelse, og vi ser ikke på evaluering isoleret, men som en del af en samlet proces. Derfor vil vi de kommende år skærpe opmærksomheden på at sætte konkrete og brugbare mål og samtidig være tydelige omkring, hvad vi gerne vil have evalueringen til at fortælle noget om.

Dette er for os første step i arbejdet med at skabe en god evalueringskultur. Hertil kommer arbejdet med data og dokumentation, som skal knytte sig til målet, og det vi ønsker, evalueringen skal sige noget om.

Vi vil have fokus på at understøtte processen fra planlægning til evaluering, både så at dette opleves som en naturlig del i samarbejdet om opgaven, men primært således at evalueringerne bliver betydningsfulde og danner det naturlige afsæt for de dialoger med børnene, med forældrene og med kollegaerne om hvordan vi lykkedes eller ikke lykkedes med det intendede i vore handlinger.

*Det fælles syn på evaluering afspejles i det fælles mål om, at **evaluering indgår som en fast del af den daglige praksis, hvor der gennem sammenhæng mellem mål, indsats, samt data og refleksion gennemføres evalueringer, der skaber udgangspunkt for den fælles videreudvikling af praksis.***

Medarbejdere og ledere i Åbyhøj dagtilbud forpligter sig på at understøtte det overordnede mål ved, at alle

- **samarbejder om at implementere nye tiltag, der understøtter en sund evalueringskultur**

Dette sker ved, at alle giver føleskab til de fælles tiltag og øver sig i og samarbejder om nye arbejdsgange, der knytter an til at udvikle dagtilbuddets fælles evalueringskultur

- **understøtter, at der gennem den fælles struktur og organisering i hverdagen skabes rum til planlægning, refleksion og evaluering**

Dette sker gennem en fleksibel tilgang til det fælles samarbejde, hvor alle tager ansvar for at aftaler overholdes og gennemføres.

